

Pääkaupungin Wanhojen Tovereiden syyskauden ensimmäisessä kuukausitapaamisessa maanantaina 7.9. puhunut professori **Terttu Utriainen** palautti mieleen kansanedustaja **Päivi Räsänen** oikeusjutun, joka oli nostettiin Räsänen homoseksuaaleja koskevien lausumien ja kirjoituksen takia. Niistä hän sai syytteen kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, mutta käräjäoikeus ja hovioikeus jättivät hänet rankaisematta. Jutun oikeuskäsittely päättyi maaliskuussa 2026 korkeimman oikeuden tuomioon, jossa katsottiin Räsänen syyllistyneen kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

Tuomio tuli internet-julkaisusta, jossa Räsänen nimitti homoseksuaalisuutta psykososiaalisen kehityksen häiriöksi sekä luonnehti homoseksuaalisuutta seksuaaliseksi poikkeavuudeksi. Korkein oikeus katsoi, että Räsänen ja Luther-säätiön asiamiehen menettely täytti kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan tunnusmerkistön eikä menettelyn katsominen rangaistavaksi ollut ristiriidassa perustuslain eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatus sanan- ja uskonvapauden kanssa.

Räsänen on valittanut päätöksestä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

Terttu Utriainen kävi puheenvuorossaan läpi Raamatun vaikutusta normijärjestelmäämme ja lainsäädäntöömme.

Hän muistutti, että uskonnonvapaus on meillä melko uusi asia, sillä uskonnonvapauslaki säädettiin vasta vuonna 1923. Ennen sitä jokaisen suomalaisen oli ollut pakko kuulua kirkon jäsenyyteen. Kirkko säätelikin ihmisten elämää ja oikeuksia vuosisatojen ajan. Suomessa vallitsi 1200-luvulta 1500-luvulle asti kanoninen oikeus, joka muokkasi merkittävästi keskiajan perhe-, perintö- ja prosessioikeutta.

Uskonpuhdistuksen jälkeen Ruotsissa ryhdyttiin noudattamaan vuonna 1571 hyväksyttyä kirkkojärjestystä, joka toimi yli sata vuotta kirkollisen elämän ohjenuorana aina vuonna 1686 säädettyyn kirkkolakiin asti.

Kirkollisen lainsäädännön rinnalla Ruotsissa kehitettiin myös maallista lainsäädäntöä. Jo 1200- ja 1300-luvulla merkittiin muistiin maakuntalait. Maunu Eerikinpojan aikana säädettiin maan ja kaupunkilait ja Kristoffer Kuninkaan aikana maanlaki 1400 -luvun puolivälissä. Erik XIV:n aikana vuonna 1563 Ruotsin rikoslainsäädäntöä ankaroitettiin tuomalla Mooseksen laki osaksi maallista oikeudenkäyttöä.

Terttu Utriainen huomautti, että homoseksuaaliset teot kriminalisoitiin Suomen lainsäädännössä autonomian aikana ja niiden rangaistavuus poistettiin rikoslaista vasta vuonna 1971. Lakiin jäi kuitenkin ns. kehotuspykälä, joka päätettiin poistaa vasta vuonna 1998. Samaan aikaan, kun lainsäädäntöä vuonna 1971 muutettiin, homoseksuaalisuus lisättiin tautiluokitukseen eli se määriteltiin sairaudeksi. Virallisesta tautiluokituksesta se poistettiin vasta 10 vuotta myöhemmin.

Professori Utraisen esityksestä kävi ilmi, että ripeintä sukupuolineutraalin lainsäädännön kehitys on ollut 2000-luvulla. Vuonna 2002 tehtiin mahdolliseksi parisuhteen rekisteröinti, vuonna 2004 kriminalisoitiin syrjintä sukupuoli identiteetin perusteella, vuonna 2009 mahdollistettiin adoptio samaa sukupuolta oleville vanhemmille, vuonna 2017 säädettiin sukupuolineutraali avioliittolaki ja vuonna 2022 rikoslain 20. luku seksuaalirikoksista uudistettiin.

Teksti **Annakati Mattila**

Kuva **Hannu Ohvo**